

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

נצו"י

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק יט

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים וארבע לבריאה

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

לזכות

הרה"ת ר' דובער מאיר בן חי' לאה שיחי' בערגער
לרגל יום ההולדת שלו לאויוש"ט,
ביום כ"ג אלול הי' תהא שנת פלאות דגולות
מרת שידה צפורה תחי' בערגער
לרגל יום ההולדת שלה לאויוש"ט,
ביום י"ט אלול הי' תהא שנת פלאות דגולות

לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק
ומתוך בריאות הנכונה ולשנת ברכה והצלחה בגו"ד

*

נדפס ע"י משפחתם שיחי

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved One
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

ויה"ר – והוא העיקר – שכאו"א מאתנו יהי "שליח" לבשר לעצמו, לבני ביתו ולכל היהודים בסביבתו, כי "הנה זה בא"¹, "הנה אלו קינו זה גו' זה ה' קוינו לו"² (ב"פ זה³), והנה דוד מלכא משיחא, וכי אליהו הנביא כבר יום קודם ה' בטבריא⁴ ובישר אודות ביאת משיח צדקנו.

ויש לומר, דכיון שמישיח יכול לבוא בכל יום, "אחכה לו בכל יום שיבוא"⁵, ואליהו הנביא צריך לבשר יום קודם על ביאת המשיח – מגיע אליהו הנביא לטבריא בפועל ממש כל יום ומבשר על ביאת המשיח (במיוחד) לאלו שעומדים במעמד ומצב ד"אחכה לו בכל יום שיבוא" – גם לאלו שאין אומרים זאת בדיבור (כמנהג חב"ד)⁶, אלא חושבים ע"ז, ובפרט כאשר אומרים במזמור תהלים הידוע⁷ "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתי".

... ובזה ניתוסף הדגשה מיוחדת בשנה זו – הן מצד המזמור תהלים שבו אומרים "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתי", והן מצד השלימות דארבעים שנה שאז כבר "נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"⁸, ובפרט לאחרי שכבר נכנסו (ושבעה ימים) בשנת ה"א (ה'תנש"א), שנקראה (והופצה) ע"י בני ישראל בר"ת "אראנו נפלאות".

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

(„זקנים שבדור יהיו עמך...“), ושם מסופר מה שהקב"ה אמר ליהושע, (תביא על-כרחם...“).

אך בפשטות קשה להסביר כך את דברי רש"י, כי:

(א) אם כך, צריך היה רש"י להתחיל את פירושו במילים „ולהלן הוא אומר כי אתה תביא...“⁹, כפי שהוא כותב במקומות אחרים¹⁰?

(ב) רש"י היה צריך לצטט ב„דבור המתחיל“ רק את המילה „תבוא“¹¹, או „תבוא את העם“¹², ומדוע הוא מצטט את כל המילים, „כי אתה תבוא את העם הזה“?

(ג) והעיקר: קושי זה אינו מתעורר כלל לפני שלומדים את הפסוק המאוחר יותר „כי אתה תביא...“¹³. רש"י לא היה צריך אפוא להתעכב בפסוקו על ענין זה, אלא בפסוק „כי אתה תביא...“, שבו מתעוררת הסתירה¹³?

ב. „אתה תבוא את העם הזה“ – חיוזק ליהושע

ההסבר לכך הוא: בצטטו ב„דבור המתחיל“ גם את המילה „כי אתה תבוא...“, מדגיש רש"י שהמילים „אתה תבוא את העם הזה“ מהוות סיבה לנאמר לפני כן בפסוק – „חזק ואמץ“,

וקשה: כיצד מהווה העובדה שיהושע ייכנס לארץ ישראל יחד עם כל ישראל – „אתה תבוא

(9) כבלקח טוב (פס"ו) עה"פ. או כהלשון בסנהדרין (וזהר) שם.

(10) לדוגמא (בפרשה הקודמת) – פרש"י נצבים כט, כ.

(11) וגם בגמרא (וזהר) לא העתיק כ"א „כי אתה תבוא...“ וג"ז שמעתיק „כי אתה“ י"ל שהוא רק סימן לאיזה כתוב הכונה. ולהעיר שבוהר הלשון „ולבתר תביא“ (ולא „כי אתה תביא“).

(12) מכיון שעפ"ז משתנה הפירוש ד„את“ („עם“).

(13) ע"ד פרש"י שבהערה 10.

(* אבל בחכמת שלמה שם והובא גם בגליון הש"ס שם – בהשמטת תיבת „הזה“ וכי"ל ברא"ש שם: כי אתה תבוא את העם הזה וכתוב כי אתה תביא את בני ישראל. וברש"י שם (בהד"ה): „כי אתה תבוא את העם“ (אבל ברש"י בע"ז: כי אתה תבוא וגו'). ואח"כ – „כי אתה תביא“.

א. פירוש רש"י ל„כי אתה תבוא...“ והשאלות על כך

מן הפסוק¹, ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו... חזק ואמץ כי אתה תבוא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע ה'... ואתה תנחילנה אותם, מצטט רש"י את המילים „כי אתה תבוא את העם הזה“, ומפרש: „ארי את תיעול עם עמא הדין“² (=כי אתה תיכנס עם העם הזה).

משה אמר ליהושע: זקנים שבדור יהיו³ עמך, הכל לפי דעתך ועצתך. אבל הקדוש-ברוך-הוא אמר ליהושע: כי⁴ אתה תביא את בני ישראל אל הארץ אשר נשבעתי להם⁵ – תביא על כרחם... (כדלהלן בסעיף ד').

מהו הקושי בפסוק, שבגללו צריך רש"י לצטט את לשון התרגום ולהרחיב כל כך בפירושו?

לפי דברי המפרשים⁶, רוצה רש"י לתרץ את הסתירה בין שני הפסוקים – וכלשון הגמרא⁷: „כתיב כי אתה תבוא וכתוב כי אתה תביא“. והתירוץ הוא⁸, כנאמר בגמרא, שכאן („תבוא“) מדובר על דברי משה ליהושע

(1) פרשתנו לא, ו.

(2) לשון התרגום. וראה לקמן הערה 17.

(3) בדפוס ראשון דרש"י: שכניה עמה. ובדפוס שני: עמוד עמה.

(4) פרשתנו שם, כג.

(5) הטעם שרש"י מעתיק גם תיבות אלו* („אל .. להם“) – שלכאורה הו"ל להעתיק רק התיבות „כי אתה תביא (את בני ישראל)“, כמו שלא העתיק בהד"ה התיבות מן הכתוב כאן „אל .. להם“ – כי רק מתיבות אלו ראי' שהם דברי הקב"ה (ולא דברי משה) כפרש"י שם**.

(6) ראה רא"ם, דבק טוב וש"ח כאן.

(7) סנהדרין ת, א. ועד"ז בוהר פרשתנו רפד, א.

(8) ורש"י מקדים פירוש התרגום ש„אל יעלה על דעתך .. שצריך שיתפרש כי אתה תבא את העם הזה פועל יוצא (כמו „תביא“) כו" – רא"ם כאן. ולהעיר מתיב"ע כאן: מתמני כו'.

(* אבל בדפוס ראשון דרש"י. וכן בכמה כתי"ר רש"י – „בני ישראל (וגו“)“.

(** ברמב"ן שם (וראה גם רא"ם שם) גרס ברש"י: כמו שמפורש אל הארץ אשר נשבעתי להם ואנכי אחי עמך. וראה שקו"ט במיני תרגומא שם.

ג.

ויה"ר והוא העיקר – אַז יעדערער פון אונז זאָל ווערן אַ "שליח" אויף אַנזאָגן זיך, זיינע בני בית און אַלע אידן אַרום אים, אַז "הנה זה בא"¹, "הנה אלקינו זה גו' זה ה' קוינו לו"² ("פ זה³), והנה דוד מלכא משיחא, און אַז אליהו הנביא איז שוין מיט אַ טאָג פריער געווען אין טבריא⁴ און האָט אַנגעזאָגט וועגן ביאת משיח צדקנו.

ויש לומר, אַז וויבאַלד משיח קען קומען יעדער טאָג, "אחכה לו בכל יום שיבוא"⁵, און אליהו הנביא דאַרף אַנזאָגן אַ טאָג פריער אויף ביאת המשיח – קומט אליהו הנביא אין טבריא בפועל ממש יעדער טאָג און זאָגט אַן אויף ביאת המשיח (במיוחד) צו די וואָס שטייען אין אַ מעמד ומצב פון "אחכה לו בכל יום שיבוא" – אויך די וואָס זאָגן דאָס ניט בדיבור (כמנהג חב"ד)⁶, נאָר מ'טראַכט וועגן דעם, ובפרט ווען מ'זאָגט אין דעם באַוואוסטן קאַפיטל תהלים⁷ "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתי".

... און אין דערויף קומט צו אַ ספּעציעלע הדגשה היינטיקן יאָר – סיי מצד דעם קאַפיטל תהלים אין וועלכן מ'זאָגט "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתי", און סיי מצד די שלימות פון ארבעים שנה וואָס דעמולט איז שוין "נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"⁸, ובפרט נאָך דעם וואָס מ'איז שוין אַריין (ושבעה ימים) אין שנת הנ"א (ה'תנשא), וואָס אידן האָבן איר אַנגערופן (און מפיץ געווען) מיטן ר"ת "אראנו נפלאות".

- 1) ל' הכתוב – שה"ש ב, ה.
- 2) ישע' כה, ט. וראה תענית בסופה.
- 3) שמו"ר ספכ"ג.
- 4) ראה עירובין מג, ב: "אתא אליהו מאתמול . . לבית דין הגדול", וב"ד הגדול, בטבריא עתידין לחזור תחילה" (רמב"ם הל' סנהדרין ספ"ד).
- 5) עיקר הי"ב מ"ג עיקרים.
- 6) ראה לקו"ש ח"ט ע' 282 ואילך.
- 7) פט, כא.
- 8) תבוא כט, ג.

את העם הזה" – סיבה ל"חזק ואמץ"?

[בדוחק ניתן היה להסביר, שזהו המשך לדברי החיווק של משה רבינו לנג ישראל, שבהכנסם לארץ ישראל לא יבהלו מן הגוים האלה, כנאמר לפניכן "חזקו ואמצו אל תיראו ואל תערצו מפניהם"¹⁴. כך גם כאשר משה רבינו מורה ליהושע שייכנס לארץ ישראל הוא מחזקו לא להבהל מן הגוים האלה¹⁵.

אך פירוש זה דחוק ביותר, כי מן הפסוק מובן שזהו חיווק מיוחד המתאים ליהושע בלבד].

ועקב קושי זה ניתן היה לחשוב שפירוש המילה, "תבוא" הוא, "תביא" – אתה תכניס אותם לארץ ישראל, ולכן הוא זקוק לעידוד מיוחד, כפי שנאמר לפני כן בפרשת דברים¹⁶: "אותו חזק כי הוא ינחילנה את ישראל".

וכדי לשלול פירוש זה מצטט רש"י את לשון התרגום¹⁷, שהמשמעות הפשוטה של "אתה תבוא את העם הזה" היא, "ארי את תיעול עם עמא הדין" – אתה תיכנס עם ישראל – ואין מוציאים את המילה, "תבוא" מידי פשוטה.

אך נותרה השאלה: כיצד מהווה "אתה תבוא את העם הזה" סיבה ל"חזק ואמץ"? על כך ממשיך רש"י ואומר "משה אמר ליהושע זקנים שבדור יהיו עמך...". – מן הנאמר, "אתה תבוא את העם הזה"¹⁸ – העם (שעמד לפני משה), ובראשם "ראשיכם שבטיכם זקניכם"¹⁹ – הרי ודאי שהזקנים^{19*} יהיו

14) פרשתנו שם, ו.
 15) כהמשך הכתוב, "וה' הוא ההולך לפניך גו' לא תירא ולא תחת". וראה ס"פ דברים.
 16) א, לת. ועד"ו ואתחנן ג, כה: וחזקוהו ואמצוהו כי הוא יעבור גו' והוא ינחיל גו'.
 17) ומ"מ לא כתב, "כתרגומו" – כי ההוכחה היא לא מפירוש התרגום, כ"א מפירוש הפשוט של התיבות, תבוא את העם": אלא שלתוספת ראי' מביא לשון התרגום, שגם התרגום מפרש כן.
 18) ומתורץ עפ"ו למה מעתיק רש"י בהד"ה גם תיבת "הזה".
 19) לשון הכתוב ר"פ נציבים.
 19*) ואינו אומר (גם), "ראשיכם שבטיכם" – כי ה, "ראשיכם לשבטיכם" (כפרש"י שם) יכולים להיות עמו רק כאר"א בפ"ע בנוגע לשבט שלו – וכאן מדובר ע"ד העם הזה".

(* אבל בדפוס ראשון ושני דדש": כתרגומו (תרגו').

עמך", ואל לך לחשוש מפני, ואתה תנחילנה אותם", כי הם יסייעו לך.

כלומר, יהושע זקוק לחיווק כי, ואתה תנחילנה אותם", והמילים, "אתה תבוא את העם הזה" הם חזק מן החיווק, ש"זקנים שבדור יהיו עמך".

ג. השאלות על דברי רש"י, הכל לפי דעתו ועצתו

אך צריך להבין את המשך דברי רש"י, זקנים שבדור יהיו עמך הכל לפי דעתו ועצתו:

מכך שרש"י אינו מסתפק באומרו "זקנים שבדור יהיו עמך", אלא מוסיף, "הכל לפי דעתו ועצתו", מובן, שלא זו בלבד שהזקנים יסייעו לו, אלא שהכל ייעשה לפי דעתם שלהם ועצתם. כלומר, לא זו בלבד שדעתו של יהושע לא תהיה מכריעה לבדה, אלא שהכל ייקבע לפי דעת הזקנים²⁰.

ותמוה:

א) מנין לומד זאת רש"י לפי פשוטו של מקרא?

ב) יותר מכך: בגמרא²¹ נאמר²², "אתה והזקנים שבדור עמהם". כלומר, יהושע עם הזקנים²³. ורש"י משנה שהם לא יהיו שוים, אלא "הכל לפי דעתו ועצתו"?

ג) כיצד ייתכן לומר שמשה מסר לזקנים את כל ההחלטה לפי דעתם, כאשר משה עצמו ביקש מהקדוש-ברוך-הוא בפרשת פינחס²⁴ "יפקוד ה'... איש על העדה" וסמך על יהושע

20) וראה גם לקח טוב עה"פ: התייעץ בהם וחזק מהם אל תעשה דבר. אבל בדפוס ראשון דרש"י: אל תתנהג עמהם בדרך גדולה אלא עשה ע"פ דעתם ועצתם והווי תשא (תבוא?) את העם הזה כלומר שיהו להן כו'. וראה לקמן הערה 23.
 21) סנהדרין שם.
 22) וברייף וראש"ש שם הגירסא (ע"ד פרש"י כאן): זקנים שבדור עמך. וראה הגירסאות בדק"ס שם (אבל תוכן כולם שווה).
 23) בפרש"י סנהדרין שם: "על פיהם עשה מעשה ולא תשתרר עליהם" – אבל זה אפשר לפרש שיהיו שווים (ראה הגירסא דלעיל הערה 20).
 24) כז, טז.

הוספה

בשורת הגאולה

ב.

מ'זעט (בשנת נסים) ווי עס ווערן מקויים די סימנים אויף דעם אין חז"ל, כולל – דעם סימן וואָס שטייט אין ילקוט שמעוני¹ (וועלכע מ'האָט דערמאָנט לאַחרונה כמה פעמים): „שנה שמלך המשיח נגלה בו כל מלכי האומות מתגרין זה בזה כו', מלך פרס מתגרה במלך ערבי והולך מלך ערבי לארם² ליטול עצה מהם כו', וכל האומות מתרעשים ומתבהלים כו', ואומר להם (הקב"ה לישראל) בני אל תתיראו כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם כו', אל תיראו הגיע זמן גאולתכם כו', [און דערנאָך איז ער ממשיך אין ילקוט:] בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם.”

(משיחת יום ד' פ' נצבים-וילך, כ"ב אלול תש"נ)

1) ישע'י רמז תצט. וכ"ה בפסיקתא רבתי פל"ז (פיסקא קומי אורי).

2) ובפסיקתא שם: לאדום.

רואים (בשנת נסים) איך שמתקיימים הסימנים על זה בחז"ל, כולל – הסימן שמובא בילקוט שמעוני¹ (שהוזכר לאַחרונה כמה פעמים): „שנה שמלך המשיח נגלה בו כל מלכי האומות מתגרין זה בזה כו', מלך פרס מתגרה במלך ערבי והולך מלך ערבי לארם² ליטול עצה מהם כו', וכל האומות מתרעשים ומתבהלים כו', ואומר להם (הקב"ה לישראל) בני אל תתיראו כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם כו', אל תיראו הגיע זמן גאולתכם כו' [ואח"כ ממשיך בילקוט:] בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם.”

דברים לדור, ויהושע הוא ה, דבר" והמנהיג היחיד של ישראל, אך מנין ההכרח שהזקנים לא יסייעו לו? הרי למשה רבינו עצמו היו, שבעים זקנים" אשר, ונשא אתך במשא העם ולא תשא אתה לבדך³¹, ומכך מובן שאין זה סותר לכלל „דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור, כי גם משה רבינו היה „דבר" ושולט – ומנין לומד רש"י שאצל יהושע הנהגה כזאת אינה אפשרית?³²

ג) מה מוסיף הסיום של דברי רש"י „דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור" להבנת הפסוק?³³

ד) מהי כוונת הביטוי „ולא שני דברים לדור". רש"י מתכוין לשלול את הזקנים, ואם כך: (א) הוא היה צריך לומר „ולא הרבה דברים לדור", או ביטוי דומה אחר. (ב) ומצד שני: מנין יודעים ש „ולא שני דברים לדור", אולי רק „ולא שבעים ואחד", אך „שנים" אפשרי שיהיו? ובמיוחד כאשר מוצאים³³: „הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם”

ה. „העם הזה” – כולל הזקנים וכולל הפחותים

ההסבר לכל זה הוא:

התואר „העם הזה” אינו כינוי למעלתם של ישראל³⁴. ויוצא, שבמילים „אתה תבוא את

31) בהעלותך יא, יז. ולהעיר ג"כ משרי אלפים כו' – יתרו יח, כא ואילך. דברים א, ט ואילך.

32) בחדא"ג סנהדרין שם כתב דמשה לא ה' יכול לישא את העם [ראה בהעלותך שם, יא"ב. שם, יד. ועד"ז דברים שם, ט. שם, יב], מצד המקבילים שהיו טרחנים וסרבנים .. ולכן אמר משה ג"כ ליהושע .. הזקנים שבדור עמך שלא תוכל לישא אותם לבדך אבל הקב"ה א"ל כי אתה תביא שנתן לו כח והנהגה אלקית לפי הדור ההוא המקבילים ההנהגה (אלקית) שהיו בעלי תורה וזכו ליכנס לארץ כו' – אבל בפרש"י (פינחס שם, יט) מפורש גם בציווי ה' אצל יהושע (בנוגע לדור שנכנסו לארץ): דע שטרחתין הם סרבנים הם כו'. ועד"ז בפרש"י ואתחנן ג, כח.

33) בגמרא אפ"ל: (א) מפרש ומאריך יותר. (ב) הוא הוראה וכ"ל לזמן אחר. אבל רש"י לא בא אלא לפרש הכתובים כו'.

*33) וארא ו, כו.

34) ראה פרש"י בהעלותך שם, א. וראה שער היחוד והאמונה רפ"ז: עם מלשון עוממות כו' [שוהו גם

„בעין יפה יותר ויותר ממה שנצטווה .. בשתי ידיו...²⁵ כמנהיג²⁶ של ישראל. ובפסוק זה עצמו²⁷ נאמר „ואתה תנחילנה אותם", שיהושע ינחיל את ארץ ישראל לבני ישראל. כיצד, אפוא, מפרש רש"י בדברי משה „הכל לפי דעתך ועצתך”?

ד. השאלות על דברי רש"י „אבל הקב"ה... טול מקל... דבר אחד לדור...”

בהמשך אומר רש"י: „אבל הקדוש-ברוך הוא אמר ליהושע: כי אתה תביא את בני ישראל אל הארץ אשר נשבעתי להם – תביא על כרחם. הכל תלוי בך. טול מקל והך על קדקדן. דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור.” ואין מובן:

א) כאמור לעיל (סעיף א), מפרש רש"י רק את הקשיים בפסוק הנידון. ומהו הקושי בפסוק שבגללו מוכרח רש"י לומר „אבל הקדוש-ברוך הוא אמר...”, ולפרש את הפסוק המאוחר יותר „כי אתה תביא...”²⁸?

ב) מההרחבה בלשון רש"י²⁹ – „תביא על כרחם הכל תלוי בך טול מקל והך על קדקדן” ברור, שלא זו בלבד שהקדוש-ברוך הוא שלל הנהגה של „הכל לפי דעתך ועצתך”, ולא זו בלבד שהם יהיו שווים ליהושע, או כיועצים לו, אלא יותר מכך: לדעתם של זקנים אלו לא יהיה נ"ל משקל, יהושע אינו צריך כלל להתחשב בהם – „טול מקל והך על קדקדן”³⁰ –

ואין מובן: אמנם „דבר אחד לדור ולא שני

25) פרש"י פינחס שם, כג.

26) ראה פרש"י שם, טז. שם, יח.

27) וראה במקומות שבהערה 16 (אלא ששם אי"ז מדברי משה ליהושע אלא ציווי ה' למשה).

28) ולהעיר מחזקוני כאן ולקמן פסוק כג (שמפרש בכל מקום רק מה שנוגע על אתר).

29) ובפרש"י שבגמרא איתא רק „טול מקל כו'". ובלקח טוב עה"פ: הכל יהו תחת רשותך טול מקל כו'.

30) בדברי דוד (הובא בש"ח) כאן; „ואי"ז סותר מ"ש זקנים שבדור עמך דגם זה אמת שלענין עצה תטול עצה מהזקנים אבל לענין הכח והממשלה לא יהי' רק לך לבדך” – אבל (נוסף ש"מ ה"ז סותר ל, הכל לפי דעתך ועצתך, ככפנים – הרי) מאריכות לשון רש"י משמע שגם עצה אי"צ ליטול מהם, ככפנים.

לבבל (וכך – בבל של התקופות) ו„בקעה מצא“, הרי „וגדר בה גדר“, והרבי הנשיא אומר שבתקופתנו הכרחי לעסוק בהפצת המעיינות חוצה. ויותר מכך, באגרת הקודש המפורסמת של הבעל-שם-טוב נאמר שבכך תלויה ביאת המשיח.

צריך, אפוא, לנהוג בדרך של ה„דבר“ ומנהיג הדור הזה, שכל אחד חייב לבצע עבודה זו, ועל ידי כך קא אתי מר דא מלכא משיחא בקרוב ממש.

(משיחות ש”פ נצו”ל. תשל”ג, ש”פ האיזנו תשל”א).

לזכות

כ”ק אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וּרְבִינוּ
מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ

ויה”ר שע”י קיום הוראת

כ”ק אדמו”ר מלך המשיח (בשיחת ב’ ניסן ה’תשמ”ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק’,

שההכרזה תפעל ‘ביאת דוד מלכא משיחא’

יחי אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וּרְבִינוּ מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ
לְעוֹלָם וָעֶד

העם” הכוונה היא שיהושע יהיה גם ביחד עם הפחותים³⁵ שבישראל. ומצד שני, מן הנאמר „העם הזה“ מובן, שהכוונה היא לכל העם, כולל העומדים בראש, הזקנים.

לפיכך מסביר רש”י שהפסוק מתכוין לומר שני דברים:

(א) מן הנאמר „העם הזה“ – כולל הזקנים – לומדים ש„זקנים שבדור יהיו עמך“.

(ב) מן ההדגשה „העם“ לומדים, שיהושע יהיה ביחד („את – עם“) עם הפחותים שבישראל, וכיצד אפשרי הדבר? מסביר רש”י: „הכל לפי דעתך ועצתך“: לזקנים תימסר כל הדעה והעצה, ממילא שווה יהושע בענין זה לשאר העם.

1. יהושע – מלחמה; הזקנים –
„משא העם“

כיצד מתאימה ההוראה „הכל לפי דעתך ועצתך“ עם העובדה שמשא סמך את יהושע כמנהיג ישראל, כאמור בפרשת פינחס – זאת מסביר רש”י בפירושו שם:

על המילים „אשר יצא לפניהם“³⁶ מפרש רש”י: „לא כדרך מלכי האומות שיושבים בבתיהם ומשלחין את חילותיהם למלחמה...“ כלומר, משא רבינו חיפש עבור ישראל מלך שיוליכם למלחמה. וכן כבר ציוה משא³⁷ שיהושע ינחיל את ארץ ישראל – חלוקת הארץ, שבאה לאחר כיבוש הארץ במלחמה. אך (לפי פירוש רש”י) אין מוזכר שמשא חיפש מנהיג שיקבל על עצמו את „משא העם“, הנהגת העם בענינים הפנימיים.

מי יטפל בענינים אלו? אצל בן החמש למקרא אין זו שאלה כלל: כשם שאצל משא רבינו עצמו עורו שבעים הזקנים „במשא העם“, חשב משא שהם ימשיכו לעשות זאת (לבדם³⁸). אבל מלך למלחמה יכול להיות רק

כשכתוב „עמי“ – כשהם כשרים“ (פרש”י שם) – כמובן].

35) להעיר ג”כ מכלי יקר כאן: כי יש בבני” גם מוקצים שנק’ בשם עם, עיי”ש בארוכה.

36) פינחס שם, יז.

37) ראה הערה 16.

38) וזה שאצל משא, נשאו אתך” (משא”כ יהושע לא

אחד, ולכך חיפש משא „איש על העדה“ וסמך את יהושע³⁹.

אם כך, אין סתירה בין העובדה שמשא חיפש „איש על העדה“ לבין דבריו כאן „הכל לפי דעתך ועצתך“ – כי כאן הוא הבדיל בין התפקידים: „תנחילנה אותם“ – רק „אתה“, „והו’ הוא ההולך“ – ביטוי המצביע על מלחמה³⁹ – „לפניך הוא יהיה עמך...“, „ואילו „הכל“ – הכוונה חוץ מזה, „משא העם“. וגם זה מוסיף ל„חוק ואמץ“, שהוא כלל לא יצטרך לדאוג ל„משא העם“, כי את זאת יעשו הזקנים⁴⁰.

2. לפי דברי הקב”ה ינהיג יהושע
גם את „משא העם“

אך עדיין אין הכל „חלק“, כי בן החמש למקרא מניח שיהושע קיבל את הנהגת משא לכל פרטיה⁴¹, ולא רק בקשר למלחמה וחלוקה. ובמיוחד כאשר הקדוש-ברוך-הוא ציוה על משא רבינו לא רק לסמוך את יהושע, אלא גם, ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל⁴², והקב”ה אמר „וצוית⁴³ אותו, על ישראל דע שטרחנין הם סרבנים הם⁴⁴ כו”⁴⁵ – ומכל זה מובן, שיהושע קיבל גם את „משא העם“.

ישא במשא העם) – כי „פני משא כחמה פני יהושע כלבנה“ (פרש”י פינחס שם, כ), ולכן חשב משא שאין בכחו של יהושע כ”א ש„יצא לפניהם גו” למלחמה.

39) להעיר ממשות לב, כח. מסעי לד, יז.
39*) שופטים כ, ד. תצא כג, טו.

40) ועפ”ז יומתק זה שבדברי משא לבני” (פרשתנו שם, ב ואילך) לא אמר משא מה יהי בנוגע ל„משא העם“ [אף שאמר להם, „וה’ אמר אלי לא תעבור את הירדן הזה“] רק אמר להם ד„יהושע הוא עובר לפניך גו” (שכיבוש הארץ יהי על ידו) – כי ב„משא העם“ לא יהי (לדעת משא) חידוש על הנהגה לפני” (בנוגע ליהושע), כי יהי ע”י הזקנים כבימי משא.

41) ועייג”כ פרש”י פינחס שם, טז: שיירשו בני את גדולתי .. א”ל הקב”ה .. כדאי הוא יהושע כו”.

42) פינחס שם, כ.

43) שם, יט ובפרש”י. ועד”כ בפ’ ואתחנן ג, כח ובפרש”י: וצו את יהושע, על הטרחות ועל המשאות ועל המריבות.

44) ולהעיר שלושן זה (טרחנין סרבנים) כתב רש”י בפ’ בהעלותך (שם, יז) בנוגע ל„משא העם“. וראה דברים א, יב (גבי שרי אלפים כו’).

45) וראה פרש”י פינחס שם, טז: מנהיג שיהא סובל

ט. "דבר אחד" – יהושע אינו מנהיג בדרכו של משה

אך לפי זה יוצא, שהנהגת יהושע היא בדיוק ההיפך מהנהגת משה: אצל משה רבינו סייעו הזקנים, במשאל העם, ואילו אצל יהושע לא היתה לדעתם שום חשיבות. ואין מובן: יהושע היה משרת משה⁴⁹ אשר, "לא ימיש מתוך האהל"⁵⁰, ו"פני משה כחמה ופני יהושע כלבנה"⁵¹, אשר אורה נובע מאור החמה. וכיצד ייתכן שהנהגתו תהיה להיפך מהנהגת רבו⁵² – משה רבינו?

על כך ממשיך רש"י ואומר, "דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור", ובכך הוא שולל בדרך רמו גם את שליטת משה רבינו, ולא רק את שליטת הזקנים:

בחיי משה היה יהושע משרתו והתמסר כולו לנהגת משה. אך כאשר מגיעה העת שיהושע יהא מנהיג, אין כלל מקום לדרכו של משה רבינו. בזמן יהושע צריך לנהוג כנדרש מצד מהותו של יהושע, כי אילו ינהג יהושע בדרכו של משה, יהיו "שני דברים": יהושע ומשה (שיהושע נוהג בדרכו)⁵³.

וכיון ש"דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור", שונה הנהגת יהושע מהנהגת משה, משה מסר חלק ממשאל העם לזקנים (על ידי "ואצלת"), ואילו יהושע אינו זקוק להם.

רק ביציאת מצרים היו, "אהרן ומשה", כי שם לא היה ענין של "דבר לדור", אלא ביצוע השליחות של הוצאת "בני ישראל מארץ מצרים" בדיוק לכל פרטיה.

י. שני הפסוקים השונים – שתי דרגות אצל יהושע

מ"ינה של תורה" אשר בפירושו רש"י:

- (49) משפטים כד, יג (וראה פרש"י שם). תשא לג, יא. בהעלותך שם, כח.
- (50) תשא שם.
- (51) נסמן לעיל הערה 38.
- (52) ובפרט שווה הטעם שנתמנה יהושע על העדה – פרש"י פנחס שם, טו.
- (53) ראה עדין – לענין האבות, אדמו"ר הצ"צ בחיי אדמו"ר האמצעי – לקו"ש ח"ה ע' 373 ואילך.

וצריך להשיב בדוחק, שרק "דעתו ועצתו" היו של הזקנים, אך את המעשה בפועל בצע יהושע, ולכן גם זאת נקראת הנהגה,

אך רש"י שולל דוחק זה וממשיך שאת הנאמר, "תבוא את העם הזה" – ש"זקנים שבדור יהיו עמך הכל לפי דעתו ועצתו", אמר רק משה. "אבל הקדוש ברוך הוא אמר ליהושע... תביא על כרחם..." – שהוא ינהיג גם את "משאל העם"⁴⁶.

ח. יהושע שולט גם על הזקנים

בנוסף להבדל בלשון הפסוקים, שכאן כתוב "תבוא" ושם "תביא", יש עוד הבדל ביניהם: כאן כתוב "העם הזה", ושם "את בני ישראל"⁴⁷, ש"בני ישראל" הוא שם המורה על מעלת⁴⁸ ישראל (לא כתואר, "העם הזה", כאמור לעיל בסעיף ה').

מכך שהתורה משנה מן הנאמר לפני כן, וכותבת בפסוק "תביא" את התואר "בני ישראל", מסיק רש"י שבכך היא מוסיפה עוד ענין: לא זו בלבד שיהושע ינהיג, "במשאל העם" של כלל ישראל, הוא גם ימשול על אנשי המעלה שבישראל, הזקנים.

ולכן, לא זו בלבד ש"תביא על כרחם הכל תלוי בך", שלא כאצל משה כשהזקנים, נשאו אתך במשאל העם, אלא אף יותר מכך – "טוב מקל וחד על דקדקדן": יהושע ימשול על הזקנים כמו על שאר ישראל, ולזקנים לא תהיה כלל דעה ועצה, "במשאל העם".

כל אחד ואחד לפי דעתו. פרש"י שם, יח: שיוכל להלוק כנגד רוחו של כל אחד ואחד.

- (46) ולהעיר שבדברי משה נאמר רק, "חזק ואמץ" ולא "ויצו גו"⁴⁹ (וראה לעיל הערה 43), ורק הקב"ה אמר (פרשתנו שם, יד), "קרא את יהושע גו' ואצונו גו'", "ויצו את יהושע גו' ויאמר חזק ואמץ" (שם, כג).
- (47) ראה גם כלי יקר כאן. ש"ך ע"ת פרשתנו שם, כב.
- (48) ראה וישלח לב, כט.

בתורת ההסידוד⁵⁴ מוסבר שאצל יהושע יש שתי דרגות: א) כמשרת משה ומקבל ממנו. ב) כשלעצמו, לאחר הסתלקות משה, בדרגת נער וקטנות.

אך יש יתרון דוקא בדרגת נער וקטנות, כנאמר⁵⁵, "כי נער ישראל (ודוקא לכן) ואוהבהו" – כי דוקא בדרגה זו קיימת התבטלות עצמית⁵⁶ וקבלת עול מלכות שמים יותר מאשר בעבודה מצד גדלות, במוח ובלב, ולכן דוקא אז, "ואוהבהו" – מצד עצמותו ית'⁵⁷.

וזהו ההבדל בין שני הפסוקים: הפסוק, "אתה תבוא את העם הזה" מבטא את דרגת יהושע כמקבל משה, ובדרגת משה ישנו ענין הזקנים – זה שקנה חכמה⁵⁸ – עבודה שכלית שעל-פי טעם ודעת. ואילו הפסוק, "אתה תביא את בני ישראל" הוא דבר הקדוש ברוך הוא ליהושע, מצד מעלת ההתבטלות של יהושע – "נער ישראל ואוהבהו" – ומצד דרגת ההתבטלות, שמעל לטעם ודעת, אין צורך להזדקק לזקנים שקנו חכמה⁵⁹.

יש לומר, שענין זה נרמז גם בהבדל שבין האותיות של "תבוא" ושל "תביא" – "תבוא" בוא"ו, ו"תביא" ביו"ד⁶⁰:

(54) ד"ה כי נער ישראל תרס"ו (בהוספות להמשך תרס"ו (בהוצאת נגש"א – ס"ע תקעה)). וראה אה"ת הנוכה שג, א. המשך תער"ב ח"ג ע' א'תמדה. ועוד. (55) הושע יא, א.

(56) ראה בארוכה אה"ת בשלח ע' שפב ואילך. וראה ג"כ אה"ת ואתחנן (ע' פו) שהעילוי עי"ז שהכניסה לארץ היתה ע"י יהושע הוא ע"ד זה שבעבודה שע"י בח' אספשא"מ וזה בח' שע"י"ז בא לבח' בכל מאדך כו". וראה ג"כ לקו"ש ח"ט [המתורגם] ע' 13 הערה 65. שם ע' 58.

(57) סד"ה כי נער ישראל שם.
(58) תו"כ (ופרש"י) קדושים יט, לב. קדושין לב, ב.
(59) ולהעיר מזה פרשתנו (דלעיל הערה 7): חד תבא לבשרא לי' דייעול לארעא* כו' וחד תביא לבשרא לי' שלטנותא על ישראל כו' – כי מצד מדרגת משה (שלא נכנס לארץ) צריך באווארעניש שיהושע יכנס לארץ**, משא"כ מצד הקב"ה כו'.
(60) ראה מנחת שי כאן: קדמא וא"ו תניינא יו"ד.

(* ורש"י לא פירש כן – כי זה שיהושע יכנס לארץ מפורש כ"פ לפנ"ו ואין בזה חידוש.
(** ראה ג"כ תוספות הדר זקנים כאן.

"הוי"ו מורה על ההמשכה מלמעלה למטה"⁶¹ – מחוץ לעצמיות, ולכן היא מדוד ומוגבל. ובעבודה הרוחנית זו העבודה השכלית, שעל-פי טעם ודעת, שבה נזקקים ל"זקנים" המשגיחים שההמשכה וההשפעה יופנו למקום המתאים.

לעומת זאת, "היו"ד שהיא בחינת נקודה לבד⁶¹, מורה על התבטלות⁶², ומצד עבודה זו אין נזקקים ל"זקנים", ואדרבה – מצד דרגת ה"יו"ד" נגרם גם אצל הזקנים ענין של התבטלות, "תביא על כרחם.. טול מקל והך על דקדקדן".

יא. ההוראה: עיסוק בהפצת המעיינות בדורנו

ההוראה לפועל מפירוש רש"י זה:

כאשר דורשים בתקופתנו שכל אחד חייב להקדיש זמן להפצת התורה והיהדות בכלל, ובמיוחד בעשרת המבצעים הידועים⁶³, ושכל זה צריך להיות חזר ב"פיצו מעינותיך הוצה" – יש הטוענים שבדורות שעברו לא היתה הנהגה ודרך כזאת, בדורות הקודמים לא עסקו בהתלהבות כזאת באהבת ישראל. ואם עד השנים האחרונות, כאשר הגיע כ"ק מו"ח אדמו"ר לאמריקה לא היתה דרך כזו – כיצד ייתכן להתחיל לנהוג בדרכים "חדשות"?

על כך עונים: "דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור", ייתכן שבדורות הקודמים לא נזקקו לעבודה כזו, אך בדורנו

ובדומה למאמר והוראת חז"ל⁶⁴, שכשהגיעו

(61) אגה"ת פ"ד.
(62) באגה"ת מפרש דהיו"ד קאי על חכמה (שזוהי מדרגת משה כידוע) – אבל שם קאי ביו"ד (– ההתחלה) דשם הוי', והכוונה כאן לזה שספ"י המל' (חכמה תתאה) היא ג"כ יו"ד (פרדס שער האותיות פי"ג). ולהעיר מהענין דשני יודין יו"ד דשם הוי' ויו"ד (– סיום) דשם אדני' (חז"ג רמד, ב. יהל אור ע' תרפ"ט. אה"ת ויצא, קצד, ב. רד, א. (כרך ה') ע' 1718 ואילך. ועוד).
(63) בפרטיות: מבצע אהבת ישראל, חינוך, תורה, תפלין, מוזה, צדקה, (בית מלא ספרים – יבנה והכמ"י), נרות שבת קודש, כשרות, טהרת המשפחה.
(64) עירובין ו, א. ק, ב. חולין קי, א.